

بودا جان هشیار

● ترجمه و معرفی: مهرداد وحدتی

■ بودا، جان هشیار
■ شیرر، آلیستر
■ لندن، تیمس اندرهاوسون، ۱۹۹۲
■ ۹۶ ص، مصور تعدادی رنگی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سی صفحه آغاز کتاب غیر از درآمدی کوتاه در صفحه ۴ تحت عنوان جان هوشیار به شرح زندگی بودا، نقش اعتبار در معتقدات دینی، اصول تعلیم بودا، متون بودایی اولیه، ظهور مکتب ماهایانه، گسترش حقیقت (دارما)، طریق تساهل، وضعیت آیین بودا در جهان امروز، حقیقت و عصر جدید و آینده آیین بودا می‌پردازد. صفحات ۳۳ تا ۶۴ کتاب را تصاویری همراه با توضیحات سودمند به خود اختصاص داده است. سی صفحه پایان کتاب به بن‌مایه‌های عمده آیین بودا چون سفر به سرمنزل رهایی، زندگی روشن‌بینانه، رشد قوه مصوره، زندگی در دیرهای بوداییان (سانگا) معابد استوانه‌ای بودایی (استوپا)، مراکز قدرت (مناره‌ها یا معابدی که در دل صخره‌ها و نقاط مرتفع در نزدیکی گذرگاه‌های مهم ساخته شده است)، عبادت بوداییان، آداب آن، جشن‌ها و مناسک بودایی، آیین «واجرایانه» و شاخه‌ای از مکتب عرفانی مهاییانه که در تبت رایج است و از آنجا به دیگر سرزمین‌های هیمالیا

می‌تواند در کشف مجدد حسن معنویت در افراد کمک کند. وی ضمن اذعان به وجود کتاب‌های متعدد و متنوع درباره بودا و تعلیم او می‌گوید در تالیف کتاب حاضر دو هدف را تعقیب می‌کرده است. یکی معرفی اصول بنیادی مجموعه گسترده و خارق‌العاده از حکمت متعالی در متن و دیگری نشان دادن نحوه تجلی تعلیم بودا در آثار فرهنگی جهان، در جهانی متفاوت با جهان ما با استفاده از تصاویر. با پژوهش در این «غیر» است که می‌توان با ناشناخته‌های درون خود مواجه شد. یک نکته مسلم است و آن اینکه بدون کشف این ناشناخته‌ها حیات ما کامل نخواهد بود.

بیش از ۲۵۰۰ سال پیش مردی می‌زیست که ادعا نمی‌کرد قریحه‌ای خاص دارد، برگزیده خلایق است یا وحی الهی به او می‌رسد ولی با این وجود تعلیم او در حال حاضر شمار فزاینده‌ای از مردم جهان را از تمام حرف و مشاغل جذب می‌کند. طریق بودا که جدی است نه عبوس در پی فهم آیین معناست که ذهن چگونه خود را محدود و منزوی می‌سازد. از طریق مطالعه، کف نفس و مراقبه می‌توان با این فهم از آلام جان در بند «خود» مانده رها شد و به پرورش خرد و رحمت و سرور بی‌پایان رسید. فرهنگ بودایی از دوهزار و پانصد سال پیش در سراسر جهان اشاعه یافته، متنوع شده و تکامل یافته، از هند باستان گرفته تا آمریکای امروز.

آلیستر شیرر در این کتاب به تحول جهانشمول هنر و معماری آیین‌ها، نمادها، جشنواره‌ها و ملی می‌پردازد که نمایانگر زیبایی فراوان و بصیرت عمیق و سودمند است. نویسنده نشان می‌دهد چگونه حکمت بی‌پایان بودا

سرایت کرده است و ترکیبی است پیچیده از حکمت متعالیه هند و مناسک عرفانی سری شمال شرق هند و آیین شمنی بومی تبت موسوم به بون - بو، (عالم اکبر، عالم اصغر و ماندالا) اشکال مستدیر عرفانی که مربعی در میان آن قرار گرفته و نقش خدایان به شکلی متقارن در آن ایجاد شده و عمدتاً در آیین بودایی است و اسطوره‌ها و نگاره‌ها به صورت بخشی از حیات نگاره‌پردازانه سراسر هند مورد استفاده قرار گرفته است؛ در واقع هندوها و بوداییان به طور متناوب و گاه همزمان با یکدیگر بدون هیچ‌گونه احساس اصطکاک به نیایش در معابد واحد می‌پرداختند. نقش «گارودا» انسان - پرنده اساطیری نگهبان ویشنو، الهه هندی روی نعل درگاه بسیاری از معابد، به عنوان نگهبان معبد دیده می‌شود... در آیین بودا تمامی عالم حیات اعتباری قلمرو «ناماروپا» (نام‌ها و اشکال) دانسته می‌شود و از طریق فهم درست صورت و ذات است که رازهای سر به مهر این عالم اعتباری گشوده می‌گردد. برترین شکل مصنوع بشر تمثال بوداست. گرچه تمثال‌های بودا زیباست ولی برای بوداییان جنبه‌های زیبایی‌شناسی تمثال‌های بودا اهمیت ثانویه دارد و افسون تمثال بودا (روپا) صرفاً مربوط به امور حسی نیست. تمثال بودا به شکلی رازآمیز دارای قدرت دارما است و بدین لحاظ کانون پرورش عواطف مهذب چون محبت مشفقانه، فداکاری و فروتنی و در عین حال سکوی معراج برخاسته از تفکر و عبادت است. معمولاً روپاهای بودا را خانواده‌هایی از استادکارانی که نسل در نسل به این حرفه اشتغال داشته‌اند می‌سازند. لازم است استادکار قبل از اقدام به شکل دادن به پیکره بودا آگاهانه از تزکیه و دعا استفاده کند. شکل ناشی از صوت است و کامل‌ترین صوت بشری ترتیل متون مقدس است که از طریق آن ذهن و حواس متزه و درک کامل جهان اسامی و اصوات امکان‌پذیر می‌گردد. اهمیت فراوان فنون خوشنویسی، تذهیب و کلیشه‌سازی با چوب در طول تاریخ بودایی‌گری ناشی از همین اعتقاد است و معمولاً کتابخانه‌های دیرهای بودایی مملو از این گونه کتاب‌ها در زمینه کلیه فن‌های دانش است. در هنرهای زیبا، مهارت‌های خوشنویسی بوداییان فلسفه دارما را با سنت ترسیم مناظر هنر چین درآمیخته است، چه آن، همان مکتب مراقبه چینی که در ژاپن ذن نام گرفته توسط راهب هندی، بودی دارما که اغلب به صورت فردی ماتم‌زده با ابروان پریشان به تصویر کشده شده بنیانگذاری شد.

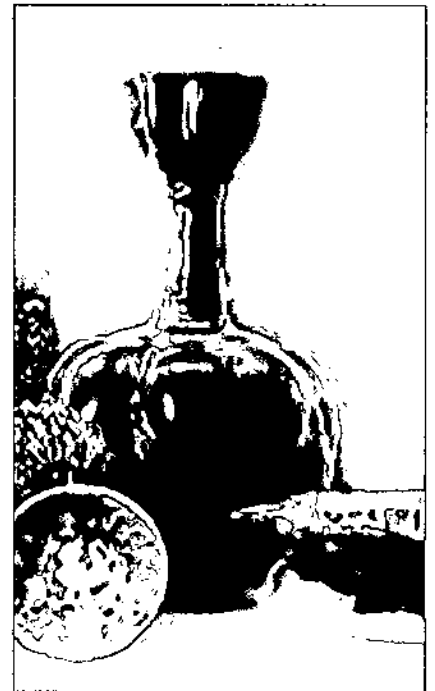
صوت و سکوت مبحثی است که صفحات ۹۰ و ۹۱ کتاب را به خود اختصاص داده است. زندگی در سطوح خشن و ظریف خود چیزی نیست جز حرکت و حرکت متضمن صداست. به همین علت تمامی اشکال به شکلی ساکن تراشیده می‌شود تا کلیه اصوات در سکوت فرونشینند، سکوت ذهنی اوج تمامی اصوات درونی شده و خود حاصل مراقبه است، روشی که در آن نگاره‌ها و اندیشه‌ها و اصوات در قالب آرامش دل ریشه‌یابی می‌شود. ذهن ساکت از طریق اعتکاف‌های طولانی و پشت‌سرگذاردن عالم محسوسات حاصل می‌شود.

تغییر جسم مبحث دیگری است که صفحات ۹۲ و ۹۳ کتاب را پوشانده است. مرگ تنها امر قطعی در

مطالعات فرانسوی
مطالعات عامه علوم انسانی

آیین‌کاری (شیشه‌گری) ایرانی

■ نویسنده: شینجی فوکای
■ ۱۹۹۹

کتاب اصلی به زبان ژاپنی است که با همکاری دفتر تحقیقات سازمان میراث فرهنگی ایران، تألیف شده است. مؤلف این کتاب ارزشمند را از روی نسخه انگلیسی آن، به ترجمه ادنابی-کرافرد، ترجمه کرده است. در این کتاب، از شیشه (بلور) آلات، قبل تاریخ ایلام، مارلیک، حسنلو و دیلمان تا دوره هخامنشیان، بلورآلات هخامنشی، پارتی و ساسانی، محل‌های حفاری و وضع محله‌های حاوی مواد شیشه‌ای، اشکال، روش‌های تولید و شیوه‌های تزیین ظروف بلورین، مواد تزیینی بلورین، بلورسازی در دوره اسلامی، و همچنین فهرست اسامی و اماکن، موزه‌ها، مجموعه‌های خصوصی و دولتی و واژگان فارسی (ایرانی) و انگلیسی نیز صحبت به میان آمده است.

کتاب در ۲۴۴ صفحه با تصاویر و نقاشی‌های رنگی و قیمت ۱۵/۷۵ دلار منتشر شده است.

زندگی است و رشد از طریق تغییر صورت می‌گیرد که چیزی نیست خیر مرگ سالخوردگان، حتی تداوم جریان زمان روزمره، خیالی است و در عالم واقع «گذرایی» وجود دارد که از طریق تولد و مرگ هر لحظه پیش می‌رود. بودایی‌ها همیشه اجساد را می‌سوزانند و برخلاف اقوام سامی اقدام به نگهداری جسد به امید رستاخیز در روز مکافات نمی‌کنند، حقیقت بنیادی فئای جسمانی قابل انکار نیست و مکافات به معنای تحمل آلام ناشی از اعمال ما لحظه به لحظه و در طول زندگی افراد صورت می‌گیرد، با این حال این اعتقاد به معنای مادی‌گری نیست و مرگ جسمانی همانند دری است که بر یک روی آن واژه خروج و بر روی دیگر واژه ورود نصب شده باشد و اعتقاد به تناسخ در معتقدات بودایی نقش محوری دارد.

صفحات ۹۴ و ۹۵ کتاب به واپسین مبحث یعنی آیین بودا در هنر مغرب زمین اختصاص یافته است آغاز تأثیر جدی هنر شرق بر هنر مغرب زمین در دوران توسعه بزرگ مستعمراتی در انتهای قرن

هجدهم و قرن نوزدهم بود. در این فراگرد همواره هنر هند، این خاستگاه بودایی‌گری، ارتباطی ناچیز با غرب داشته است. علت این است که هنرمند از مذاهب آن جدایی‌ناپذیر است و غربی‌ها از دیرباز آنها را معتقداتی مشرکانه دانسته‌اند. در طرف دیگر با کاهش تعصبات فرهنگی و مذهبی دوره ویکتوریا، مدرنیسم نظر مساعدی نسبت به تزیینات و احساس‌گرایی موجود در هنر غربی ملهم از هند داشته و همین نظر مساعد نسبت به این هنر در تالارهای حراج آثار هنری امروزی نیز مشهود است. از طرف دیگر هنرهای چین و ژاپن همواره بیشتر در دسترس غربیان بود متفکران ایده‌آلیست اوائل قرن بیستم آلمان مثل کانت و هگل شدیداً تحت تأثیر آراء بوداییان قرار گرفته و در اواخر قرن نوزدهم علاقه به مطالعات شرق‌شناسی موجب ورود آیین بودا به محافل هنری غربی گردید...

کتابنامه و اصطلاح‌نامه مختصری که در واپسین صفحه کتاب آمده بر فایده آن می‌افزاید.

